

Aantrekkelijk Leefbaar En Mooi

Toekomstbeeld
en
uitvoeringsprogramma Alem

September 2009

Inleiding

Al langere tijd was de gemeente Maasdriel van plan om aan de slag te gaan met het versterken van de leefbaarheid in Alem. De weg daar naartoe zou in beeld moeten worden gebracht middels een leefbaarheidplan, naar het voorbeeld van de planontwikkeling voor Heerewaarden. Maar omdat in de afgelopen jaren al diverse bijeenkomsten in Alem over de wensen voor de toekomst zijn geweest, was het niet nodig om een lange weg af te leggen en een omvangrijk rapport te maken. Daar komt bij dat Alem een klein dorp is met veel actieve bewoners en organisaties die gewend zijn mee te praten over zaken die het dorp aangaan.

Vandaar dat er door de gemeente gekozen is voor een compact traject om te komen tot een 'door de bevolking breed gedragen toekomstbeeld annex uitvoeringsprogramma voor Alem'.

In het najaar van 2008 is gestart met de opstelling daarvan. De gemeente en Woningstichting Maasdriel (WSM) zijn daarbij gezamenlijk opgetrokken, ook wat betreft de financiering van het project. WSM is de meest actieve corporatie in Alem en wil graag haar bijdrage leveren aan het versterken van de leefbaarheid.

De planontwikkeling is georganiseerd en geleid door een externe projectleider de heer F. Hijman. Naast de coördinerende taken had hij ook de verantwoordelijkheid voor de productie van alle teksten. In zijn werk is hij bijgestaan door een begeleidingsgroep, bestaande uit gemeente (Welzijn en RO/Wonen), WSM en twee actieve bewoners (op persoonlijke titel). De taken van de begeleidingsgroep hadden betrekking op het proces en op de communicatieactiviteiten rond de planopstelling. Daarnaast heeft een Opdrachtgeversoverleg van financiers, bestaande uit projectwethouder Welzijn en directeur WSM de voortgang van het project bewaakt, knelpunten besproken en het uiteindelijke resultaat van de planontwikkeling beoordeeld .

Interactieve werkwijze

Het toekomstplan is op interactieve wijze opgesteld, met een sterk accent op samenspraak (en dus geen inspraak). De start van die samenspraak met Alem gebeurde op basis van een overzicht van alle voor Alem bestaande plannen, wensen, ontwikkelingen en ideeën. Daarbij zijn reeds besloten zaken nadrukkelijk buiten beschouwing gelaten, want die werden als vaststaand beschouwd en dienden niet opnieuw ter discussie te komen. Ook werden lopende trajecten, zoals de planopstelling rond de Marensche Waarden, niet in de besprekingen betrokken. Voor de inventarisatie is ook vanuit alle geledingen van de gemeente informatie verzameld.

De echte samenspraak kreeg gestalte door twee in het dorps huis gehouden werkbijeenkomsten met zo'n 40 Alemse sleutelpersonen. Tijdens de verschillende besprekingsrondes is nagegaan of dat overzicht compleet was en wat benodigd was om de verschillende wensen en plannen uitgevoerd te krijgen. Daarbij is nadrukkelijk gewezen op eigen verantwoordelijkheden van bewoners en hun organisaties bij het vormgeven en uitvoeren van plannen. De insteek was verder om de keuzes over de aangedragen wensen en plannen zoveel mogelijk gezamenlijk te maken, zodat het uitspraken van het hele dorp werden.

Die aanpak heeft inderdaad geleid tot veel gemeenschappelijkheid en tot een vrijwel unanieme keuze door de sleutelpersonen van het motto voor de toekomst van Alem: **Aantrekkelijk Leefbaar En Mooi**.

Naast het beraad met de sleutelpersonen zijn alle inwoners van Alem middels een viertal huis-aan-huis verspreide nieuwsbrieven geïnformeerd over de planontwikkeling en opgeroepen om bijdragen daaraan te leveren. Ook is een aantal maatschappelijke organisaties gevraagd naar hun mening over de situatie in Alem en ideeën voor de toekomst. Tot slot is over het resultaat van alle samenspraak met bewoners en maatschappelijke organisaties, neergelegd in een concept Uitvoeringsprogramma, een breed ambtelijk overleg gehouden. De daar ingebrachte opmerkingen en keuzes zijn verwerkt in het nu voorliggende programma.

Uitvoering haalbaarheidsonderzoek

Tijdens het traject is duidelijk oog geweest voor wensen en plannen waarover tussen alle partijen snel overeenstemming kon ontstaan. Waar mogelijk konden die zaken verder verkend en uitgewerkt worden, vooruitlopend op behandeling van het Uitvoeringsprogramma door de Raad.

In dat verband is besloten om alvast een haalbaarheidsonderzoek te beginnen naar bundeling van school, dorps huis en peuterspeelzaal en het daaraan toevoegen van andere gewenste functies en activiteiten.

Het resultaat

In de lijn van de gemaakte keuzen voor een compact traject en het benoemen van alleen onbesliste en nieuwe zaken is ook een heel beknopt toekomstbeeld annex uitvoeringsprogramma opgesteld. Daarbij is gekozen voor een indeling naar thema's die direct verband houden met de leefbaarheid van Alem. De behandelde onderwerpen komen voort uit de met sleutelfiguren gehouden werkbijeenkomsten of zijn daar van afgeleid.

Door de schematische opzet is goed te zien om welke voorstellen het gaat en welke concrete uitvoering per onderdeel wordt voorgesteld. De voorstellen worden telkens voorafgegaan door een korte beschrijving van de huidige situatie en het gewenste toekomstbeeld.

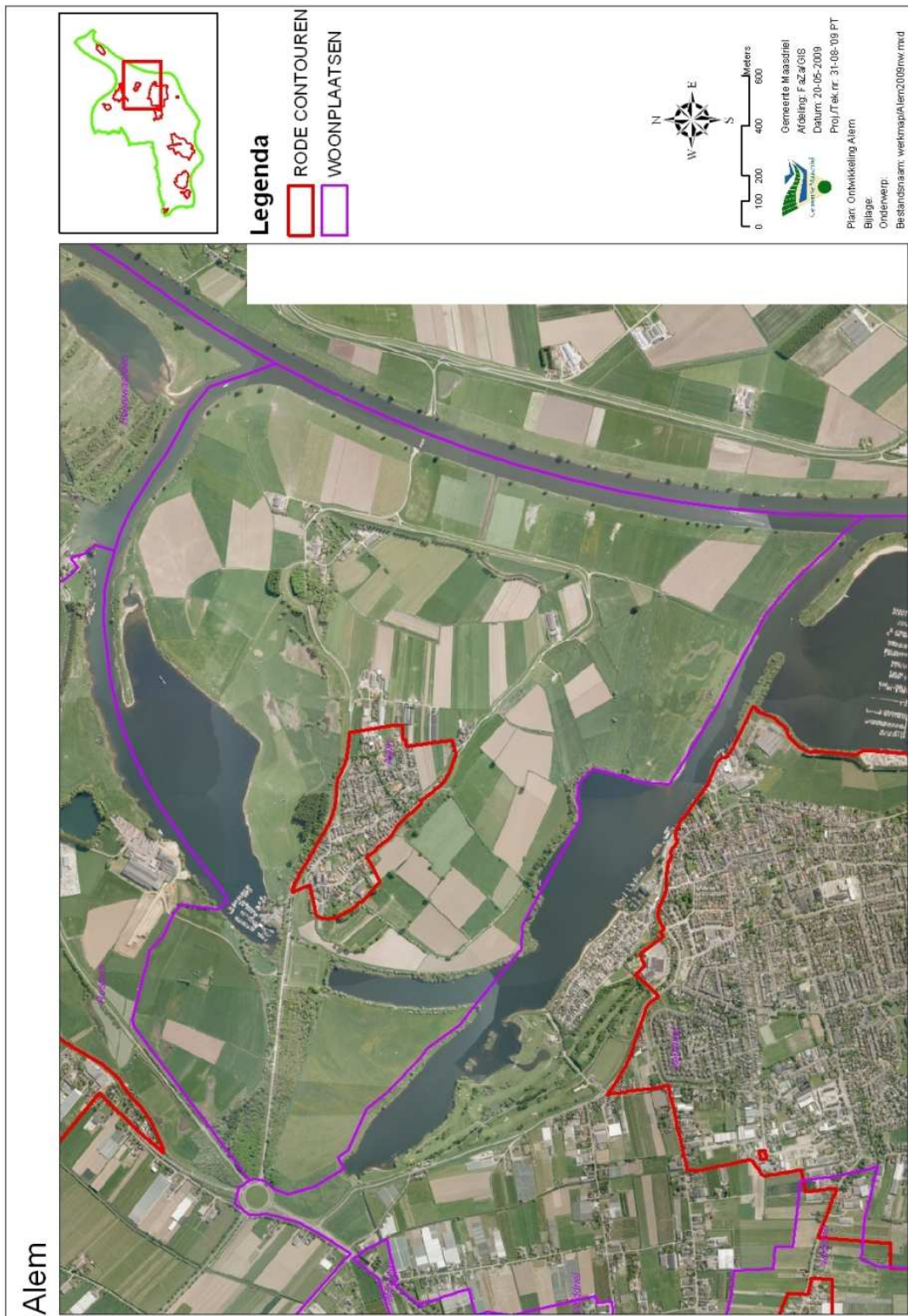
De luchtfoto op bladzijde 3 geeft een overzicht van Alem met de aanduiding van de rode bebouwingscontouren. Achterin het Uitvoeringsprogramma is een plankaart opgenomen met aanduiding van de locaties van de fysiekruimtelijke voorstellen.

Volgende ronde

Nadat het uitvoeringsprogramma door de gemeenteraad is vastgesteld kan de volgende ronde beginnen. Het gaat dan om de (verdere) opstelling en uitvoering van concrete plannen en initiatieven door gemeente, maatschappelijke organisaties, inwoners en ondernemers.

Daarbij zal, net als in de voorgaande fase, voldoende aandacht moeten zijn voor het organiseren van aansturing, coördinatie, samenwerking en (proces)begeleiding. Hoe dat precies kan gebeuren zal als eerste uitgedacht en besloten moeten worden. De gemeente heeft hierin de regie, maar rondom diverse voorstellen kunnen inwoners van Alem of maatschappelijke organisaties natuurlijk ook initiatieven op eigen kracht ondernemen.

Luchtfoto Alem met aanduiding rode contouren

1. Dorpskwaliteit

Alem is een dorp dat gekenmerkt en gewaardeerd wordt door een compacte woonkern met veel agrarische gronden er omheen, kleinschaligheid, hechte sociale verbanden, hoge arbeidsparticipatie, rustig en landelijk wonen, veel buitenruimte, grote invloed van water, specifieke cultuurhistorie en vele landschappelijke kwaliteiten. De geïsoleerde ligging op een schiereiland zorgt er mede voor dat het saamhorigheidsgevoel en de rust in het gebied behouden blijven. In de loop der jaren hebben nieuwkomers in het dorp het beeld van Alem meer divers gemaakt: de basis van hechte familiegemeenschappen is aangevuld met bewoners met soms wat minder dorpsbinding en andere leefstijlen.

Het is voor al die inwoners prettig wonen, leven en werken in Alem, maar er moet voor gewaakt worden dat het dorp niet teveel vergrijsd en dat de in de afgelopen jaren opgetreden afkalking van voorzieningen - inclusief het verenigingsleven - niet verder doorzet. Een belangrijke voorwaarde daarbij is uitbreiding van het aantal inwoners met kinderen en behoud van een evenwichtige bevolkingssamenstelling. Daardoor kunnen hopelijk de nog aanwezige voorzieningen in het dorp, met de basisschool als belangrijkste fundament, ook op langere termijn beschikbaar blijven.

Naast de opgave voor de bouw van nieuwe woningen betekent dit ook een blijvende inspanning van bewoners en hun organisaties, de gemeente en andere partijen om de voorzieningen in het dorp overeind te houden.

Rond het behoud van de dorpskwaliteit hebben inwoners van Alem het motto 'Aantrekkelijk, Leefbaar En Mooi' gekozen.

Voorstel	De kwaliteiten en de leefbaarheid van Alem ook in de toekomst verzekeren.
Doel	Het vitaal en aantrekkelijk houden van Alem voor alle leeftijdsgroepen en voor bezoekers van het gebied.
Aanpak/ deelprojecten	Voortdurende en samenhangende aandacht en inzet vanuit bewoners, gemeente en andere partijen om Alem leefbaar te houden. Voor de vorm waarin dit georganiseerd kan worden zie onderdeel 7 'Relatie Alem – gemeente'. Bij de verdere uitwerking van Maasdriel 2020+ rekent de gemeente het tot haar taak om het begrip 'leefbaarheid' per kern nader uit te werken. Op die wijze kan meer duidelijkheid komen over o.a. de noodzakelijke bevolkingsomvang en -samenstelling in relatie tot zeker te handhaven voorzieningen (school, dorpshuis, verenigingen etc.) in een dorp.
Beleidskader	Toekomstvisie Maasdriel 2020+ en Programma Maasdriel 2020+
Prioriteit dorp	Zeer gewenst
Prioriteit gemeente	Zeer gewenst
Planning	Rond woningbouw en behoud/bundeling van school, dorpshuis en peuterspeelzaal worden nu al stappen gezet. Voor uitwerking per thema zie overige onderdelen. De uitwerking van het programma Maasdriel 2020+ in een werkplan gebeurt in het najaar van 2009. Daarin zal het leveren van maatwerk per kern zeker een plek krijgen.
Betrokkenen	Bewoners, gemeente, Woningstichting Maasdriel en andere organisaties die een bijdrage kunnen leveren aan het leefbaar houden van Alem
Trekker(s)	Gemeente en (georganiseerde) inwoners Alem
Kosten	PM (niet te benoemen)
Mogelijke financiering	Begroting gemeente Financieel Masterplan Maasdriel 2020+ Bijdragen van woningbouwcorporaties Eigen bijdragen van inwoners, ondernemers en verenigingen
Korte termijn actie	Opstelling werkplan en financieel masterplan Maasdriel 2020+
Bijzonderheden/ aandachtspunten	De aandacht voor deze onderdelen zal voor een belangrijk deel geleverd en bewaakt moeten worden door de Regisseur Leefbaarheid in het kader van Maasdriel 2020+.

2. Wonen en ruimtelijke ordening

De laatste 10 jaar zijn er weinig woningen in Alem gebouwd. Vanwege vergrijzing en gezinsverdunding loopt het inwonertal op natuurlijke wijze gestaag terug. Op 1 jan. 2009 had Alem nog maar 654 inwoners, dat zijn er 26 minder dan op 1 jan. 2003 toen Alem het hoogste aantal inwoners in haar geschiedenis telde, namelijk 680. Voor jonge inwoners zijn onvoldoende en geen betaalbare woningen beschikbaar.

Voor een gezonde bevolkingssamenstelling, zowel in aantal als in verscheidenheid, is het dringend nodig om een flink aantal nieuwe woningen te gaan bouwen. Daarnaast is het noodzakelijk om doorstroming binnen bestaande bouw te bevorderen zodat grote woningen weer beschikbaar komen voor gezinsbewoning. Met de daarmee gepaard gaande bevolkingstoename kunnen de nu nog aanwezige voorzieningen, met de basisschool als fundament, hopelijk overeind gehouden worden. De bouw van zoveel mogelijk woningen is dus de urgente opgave voor Alem. Het gaat daarbij niet alleen om woningen die aansluiten bij de behoeften uit Alem (woningen voor starters, gezinnen met kinderen en ouderen), maar ook en vooral om woningen die zorgen voor nieuwe en jonge aanwas van het dorp. Gelet op de demografische ontwikkelingen, goed weerspiegeld in het sterk teruglopende aantal kinderen op de basisschool, zullen alle inspanningen gericht moeten zijn op het vasthouden en van buiten aantrekken van starters en gezinnen met kinderen. Om dat succesvol te laten zijn moeten nieuwe woningen passen bij de wensen van die woonconsumenten: goedkope en wat duurdere eengezinswoningen met voldoende inhoud en op een niet te krap perceel.

Een grote woningbouwontwikkeling in Alem is niet voorzien in het programma Maasdriel 2020+, maar is gelet op het belang van de leefbaarheid van Alem wel zeer noodzakelijk. Voorwaarde voor een forse bouwimpuls is wel dat het kleinschalige en rustige karakter van Alem niet aangetast wordt. De ruimtelijke mogelijkheden daarvoor zijn aanwezig en worden voornamelijk bepaald door de 'rode' bebouingslijn rondom de kern van Alem waarbinnen woningbouw in principe is toegestaan. Het gaat dan om zogeheten inbreidingslocaties, tussen of aansluitend op bestaande woningbouw. Nu zijn daarbij het meest duidelijk in beeld: Weikesstraat 28/Den Teuling (17 woningen), Alem-Zuid (gebied Wet Voorkeursrecht Gemeenten sinds december 2008, ± 18 woningen in eerste fase, op termijn ook ± 18 woningen) en enkele verspreid liggende postzegellocaties van particulieren (± 4 woningen). Een potentiële locatie is die van het dorps huis en/of naastgelegen gronden (WVG-gebied sinds september 2008). Deze komt beschikbaar als gekozen wordt voor verplaatsing van het dorps huis naar het terrein van de school en als de naastgelegen panden/gronden aangekocht kunnen worden. Het aantal mogelijke woningen is nog niet berekend, voorlopig wordt gerekend met 8 stuks. Tot slot is er op het terrein van de school eventueel nog ruimte voor de bouw van een tweetal woningen als besloten wordt tot ver- of nieuwbouw van de school, al dan niet in combinatie met een Kulturhus.

Als alle nu in beeld zijnde locaties binnen de rode lijn daadwerkelijk benut kunnen worden, kan het aantal woningen in Alem met zo'n 60 stuks toenemen. Hiermee zal op middellange termijn, dat wil zeggen tot 2020, de Alemse behoefte vanuit eigen inwoners en vanuit het belang van leefbaarheid bediend kunnen worden.

Wat betreft het perspectief voor meer woningbouw op de langere termijn zullen er eerst nadere gegevens beschikbaar moeten komen uit onderzoeken en verkenningen rond woningmarkt en woningbehoeften, rond de verhouding omvang dorpen, voorzieningenniveau en leefbaarheid, en naar ruimtelijke invullingen op basis van de nieuwe structuurvisie voor Maasdriel.

Daarbij kan dan ook een uitspraak worden gedaan over het mogelijk buitendijks bouwen van woningen in het gebied ten zuiden van de St. Odradastraat (WVG-gebied sinds maart 2008). Het reken- en tekenwerk voor deze locatie moet nog plaatsvinden.

Voorstel	1. Realiseren bouwprogramma van zeker 60 woningen. 2. Benutten van postzegelloccaties t.b.v. particuliere woningbouw. 3. Bevorderen van doorstroming binnen bestaande woningen.
Doelen	De voor Alem gewenste woningbouw en daarmee de benodigde bevolkingstoename voor behoud van voorzieningen realiseren. Voldoende en passende huisvesting bieden aan diverse doelgroepen van Alem. De leefbaarheid van Alem op middellange termijn waarborgen.
Aanpak/ deelpjecten	1. Realisatie bouwplan Weikesstraat 28/Den Teuling (17 woningen) 2. Opstellen plan van aanpak, na het recentelijk rekenen en tekenen, voor de ontwikkeling van de locatie Alem-Zuid (ca. 36 woningen in totaal, gefaseerd te realiseren). 3. Binnen en in relatie tot het haalbaarheidsonderzoek naar een Kulturhus ook de woningbouwmogelijkheden op de locatie van de school en op gronden van/bij het dorps huis (WVG-gebied) goed in beeld brengen en benutten (ca. 10 woningen). 4. Verkennen van woningbouwmogelijkheden in WVG-gebied ten zuiden van St. Odradastraat. 5. Blijven stimuleren van woningbouw op postzegelloccaties in of buiten de kern van Alem, al dan niet na functie- of bestemmingswijziging. 6. Bevorderen van doorstroming binnen particuliere woningbestand en binnen het bestand van huurwoningen.
Beleidskader	StructuurvisiePlus (2004) Wonen Bommelerwaard 2005 - 2009 Programma Maasdriel 2020+
Prioriteit dorp	Zeer gewenst
Prioriteit gemeente	Zeer gewenst
Planning	Plan Weikesstraat 28/Den Teuling: oplevering woningen in 2011. Overige nieuwbouw: gefaseerd over de jaren daarna tot 2020.
Betrokkenen	Gemeente, Woningstichting Maasdriel, Woningstichting De Vijf Gemeenten en provincie Gelderland
Trekker(s)	Gemeente
Kosten	Nader uit te werken na vaststelling van het Uitvoeringsprogramma op basis van een projectplan per locatie. Een en ander zal verwerkt worden in het Financieel Masterplan Maasdriel 2020+.
Mogelijke financiering	• Bijdragen van provincie voor bedrijfsverplaatsingen e.d. • Extra bijdragen gemeente (ISV) • Revenuen Marensche Waarden • Bijdragen woningbouwcorporaties
Korte termijn actie	• Intensivering van de voorbereiding van het gewenste bouwprogramma.
Bijzonderheden/ aandachtspunten	• Het realiseren van voldoende woningbouw op korte en middellange termijn, en het daardoor veilig stellen van de leefbaarheid van Alem, dient een alomvattende aanpak en brede steun te krijgen en moet beschouwd worden als een gezamenlijke opgave van gemeente, alle inwoners en ondernemers van Alem. • Binnen het lopende woningmarkt- en woningbehoefteonderzoek wordt de behoefte op kernenniveau, dus ook die van Alem, goed in beeld gebracht. De resultaten komen najaar 2009 beschikbaar. • Gezien de cultuurhistorische kwaliteiten van Alem zal bij woningbouw goed rekening gehouden moeten worden met de bestaande landschappelijke karakteristieken. • Bij omvangrijke nieuwbouw in het zuidoosten van Alem zal de capaciteit van de hoofdontsluitingswegen opgevaardeerd moeten worden. • Bij nieuwbouw van woningen zal voldoende ruimte moeten komen voor het parkeren. Bij eerdere woningbouw bleek de aangehouden norm al snel te laag te zijn.

3. Woonomgeving

Een prettig woon- en leefklimaat wordt voor een belangrijk deel beoordeeld door de aantrekkelijkheid van de woonomgeving en of die schoon, heel en veilig is. In het algemeen zijn de kwaliteit en de onderhoudstoestand van de woonomgeving in Alem goed. Er wordt weinig vernield of vervuild, de schaarse meldingen over tekortkomingen of schades via de Bel- en herstellijn van de gemeente leiden meestal vlot tot de gewenste aanpak.

Door de nabijheid van veel buitengebied is er geen behoefte om binnen de kern meer groenvoorzieningen aan te brengen. Op sportgebied is ook geen aanleiding om aanvullende voorzieningen in de openbare ruimte aan te leggen. Wel heeft de school een duidelijke wens voor een gymzaal.

De omvang en kwaliteit van de speelplekken zijn in 2008 door gemeente en inwoners beoordeeld. Op basis daarvan is besloten om de plek voor 0 – 11-jarigen bij Meerenstraat 45 op te knappen en om speelaanleidingen voor 0- 5-jarigen te plaatsen in de Leimuidenstraat (hoek 't Buske en Weikesstraat). Beide plekken worden in 2009 aangepakt. In 2010 zullen op een nog te bepalen plek een trapveld en bankjes voor jongeren (12 – 18 jaar) gerealiseerd worden. Het plan daarvoor wordt gemaakt in overleg met jongeren en met omwonenden van de plek die dan in beeld komt.

Voor alle zaken rond verkeer, vervoer en parkeren is eind 2008 door de gemeente een Mobiliteitsplan voor heel Maasdriel opgesteld. Inwoners van Alem hebben tijdens de inspraakperiode meerdere wensen ingebracht. In reactie daarop zijn in het conceptplan voorstellen opgenomen om in de kern van Alem een 30 km-zone in te richten (in 2018 uit te voeren) en in het buitengebied een 60 km-zone (in 2019 uit te voeren). De planning voor de aanpak in het buitengebied is gebaseerd op het - in verhouding tot elders binnen de gemeente - laag aantal geregistreerde ongevallen.

De planning stuitte op weerstand onder bewoners; men wil dat de Veerweg op korte termijn al veiliger wordt, want er wordt vaak te hard gereden van en naar de veerpont, met alle risico's van dien voor wandelende en fietsende recreanten. Bij de behandeling van de voorstellen door de gemeenteraad op 23 april 2009 zijn geen wijzigingen in de planning van uitvoering van het Mobiliteitsplan aangebracht. Om toch op korte termijn de veiligheid op de Veerweg te verbeteren is er vanuit Alem de wens om eenvoudige maatregelen tegen het te hard rijden te treffen.

Voorstel	Treffen van eenvoudige maatregelen om het te hard rijden op de Veerweg tegen te gaan, vooruitlopend op een samenhangend pakket van maatregelen om de gehele weg in 2019 duurzaam veilig te maken..
Doel	Verbeteren van de veiligheid op de Veerweg.
Aanpak/ deelprojecten	Invoering van een 60 km/uur-regime op de Veerweg (het stuk tussen Jan Klingeweg en de veerpont) door plaatsing van borden en aanwijzingen op het wegdek.
Beleidskader	Mobiliteitsplan Maasdriel 2020
Prioriteit dorp	Zeer gewenst
Prioriteit gemeente	Honorering van de wens is in principe mogelijk, maar met uitvoering van de gedachte maatregelen wordt een beperkt effect op het rijgedrag van automobilisten verwacht.
Planning	Uitvoering in 1e kwartaal 2010
Betrokkenen	Gemeente en inwoners
Trekker(s)	Inwoners
Kosten	€ 5.000 (raming, exacte bedrag hangt af van toets op 'duurzaam veilig')
Mogelijke financiering	Restant gemeentelijke beheerbudgetten 2009
Korte termijn actie	Voorbereiden van de uitvoering van maatregelen
Bijzonderheden/ aandachtspunten	Bij het bedenken van de tijdelijke maatregelen ook de gevaarlijke situaties bij aansluitingen op de Veerweg proberen aan te pakken.

4. Voorzieningen

In de loop der jaren zijn stap voor stap allerlei voorzieningen uit het dorp verdwenen of op een andere manier georganiseerd. Denk aan de in 2007 opgeheven (laatste) winkel van Alem waar nu een boodschappendienst voor bestaat en de aanstaande opheffing van de pinautomaat van de Rabobank bij het dorps huis. Het is een tendens die in heel Nederland zichtbaar is en waar elk dorp een eigen antwoord op moet zien te vinden. Dat vereist inzet en eigen initiatieven van bewoners en een goede samenwerking met gemeente en instellingen. Voor Alem gaat het het meest zichtbaar om het behoud van vervoersvoorzieningen, de school, de peuterspeelzaal, het dorps huis met bijbehorende functies en om de terugkeer van een dorpscaféfunctie. Daarnaast wordt inzet geleverd voor het op peil houden van de dienstverlening op de terreinen van welzijn en zorg en voor het laten floreren van het - nog steeds uitbundig aanwezige - verenigingsleven.

Behalve het bedenken van nieuwe vormen van dienstverlening zoals de Buurtbus wordt ook gekeken naar bundeling van krachten in de vorm van een gezamenlijke accommodatie volgens het concept van het Kulturhus. Medio augustus 2009 waren de resultaten beschikbaar van het haalbaarheids-onderzoek naar het in één gebouw onderbrengen van school, dorps huis en peuterspeelzaal en eventuele andere functies. De vanuit Alem zeker gewenste extra's zijn een gymzaal, dorpscaféfunctie, een apotheekuitdeelpunt en een servicepunt van de bibliotheek. De resultaten van het onderzoek waren onvoldoende om tot een voorstel te kunnen komen over het al dan niet ontwikkelen van een Kulturhus. Meer duidelijkheid hierover is pas mogelijk na uitvoering van vervolgonderzoek.

Het langer zelfstandig wonen van ouderen en mensen met beperkingen in Alem wordt bevorderd door de organisatie van een samenhangend aanbod van welzijns- en zorgdiensten in een woonservicegebied. Binnen Maasdriel zijn in 2008 drie woonservicegebieden ingesteld, elk gegroepeerd rondom een woonzorgcentrum. De dienstverlening binnen die gebieden gebeurt voor sommige onderdelen door beroepskrachten van instellingen, maar op andere terreinen spelen ook de onderlinge hulpverlening en activiteiten van verenigingen een belangrijke rol. Bij een in maart 2009 gehouden enquête heeft de meerderheid van de 55-plussers in Alem de voorkeur uitgesproken om van de dienstverlening van het woonservicegebied Kerkdriel-Velddriel-Hoenzadriel gebruik te willen maken. Dat gebied heeft het woonzorgcentrum De Leyenstein in Kerkdriel als centrale uitvalsbasis. In het najaar van 2009 zal de opname van Alem in het woonservicegebied nader geregeld gaan worden. Overigens hebben inwoners van Alem alle vrijheid om gebruik te maken van de diensten van het woonzorgcentrum De Vaste Burcht in Rossum.

Voorstel	Bevorderen van optimale inzet van en samenwerking tussen alle partijen voor het in stand houden van de voorzieningen in Alem.
Doel	Het op langere termijn overeind kunnen houden van basisvoorzieningen.
Aanpak/ deelprojecten	1. Uitvoeren van vervolgonderzoek naar bundeling van diverse accommodaties en functies in een Kulturhus. Daarbij toewerken naar een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor realisatie en een duurzame exploitatie. Op basis van de uitkomsten een besluit nemen over de daadwerkelijke ontwikkeling, beheerorganisatie en exploitatie. 2. In stand houden van het verenigingsleven door actieve deelname en financiële steun van inwoners daaraan en ondersteuning van het vrijwilligerswerk door gemeente en anderen.
Beleidskader	• Nota Dorps huizenbeleid 2002 • Integraal Onderwijs Huisvestingsplan gemeente 2009 – 2012 • Opzet woonservicegebieden Maasdriel (2008) • Beleidsnota Vrijwilligerswerk Bommelerwaard 2002-2004
Prioriteit dorp	Zeer gewenst
Prioriteit gemeente	Zeer gewenst
Planning	1. Organiseren van duurzame samenwerking: vanaf maart 2009. In najaar 2009 uitvoeren vervolgonderzoek. In voorjaar 2010 besluitvorming door gemeenteraad over daadwerkelijke ontwikkeling. 2. Ondersteuning door gemeente, Steunpunt Vrijwilligerswerk en ouderenadviseur van SWOBH is permanent beschikbaar en kan elk moment aangevraagd en ingezet worden.

Betrokkenen	1. Gemeente, Woningstichting Maasdriel, besturen en werkers van school, dorps huis, peuterspeelzaal en van alle andere organisaties en verenigingen binnen of buiten Alem die een rol spelen of belang hebben bij het in stand houden van het verenigingsleven en gemeenschapsvoorzieningen in Alem. 2. Inwoners, gemeente, SWOBH en Steunpunt Vrijwilligerswerk Bommelerwaard
Trekker(s)	1. Gemeente 2. Vrijwilligersorganisaties
Kosten	1. Vervolgonderzoek Kulturhus: € 4.000 (raming) Bouw en exploitatie Kulturhus: nog niet bekend. 2. PM
Mogelijke financiering	1. Vervolgonderzoek: € 2.000 uit lopende begroting 2009 en € 2.000 bijdrage Woningstichting Maasdriel Bouw Kulturhus: nader te verkennen 2. Reguliere begrotingen van gemeente en instellingen
Korte termijn actie	Zie bij Planning
Bijzonderheden/ aandachtspunten	Bij de realisatie van een Kulturhus kunnen meerdere doelen tegelijkertijd bereikt worden. De school krijgt dan een indeling en de gebruiksruidten die bij de huidige onderwijsopvattingen horen; een gymzaal betekent lagere kosten voor de school en biedt het dorp een goede en grote verenigingszaal; een horecafunctie zorgt voor nieuwe levendigheid in het dorp en is aantrekkelijk voor toeristen. Verder ontstaat de mogelijkheid om de dienstverlening van de bibliotheek anders in te richten en wel op basis van het nieuwe spreidingsbeleid van de Bibliotheek Rivierenland waarbij de Bibliobus vervangen wordt door servicepunten en dergelijke. Bovenal wordt bereikt dat Alem voor zeker 30 jaar een goed en eigentijds dorpsvoorzieningscentrum krijgt dat een belangrijke pijler vormt voor de leefbaarheid.

5. Bedrijvigheid

Naast een paar bouwbedrijven en de nodige ZZP-ers vindt de voornaamste zichtbare bedrijvigheid in Alem plaats binnen de agrarische sector. Verspreid in de kern zitten enkele bedrijven, de overigen, waaronder een loonbedrijf, liggen in het buitengebied. In het algemeen kan die agrarische bedrijfsvoering onverkort voortgezet worden, dat is ook verankerd in recent aangepaste bestemmingsplannen voor het buitengebied. Rond een paar bedrijven in de nabijheid van potentiële woningbouwlocaties zal op korte of middellange termijn duidelijkheid moeten komen over hun toekomst.

Als ondernemers besluiten om agrarische bedrijvigheid te beëindigen kunnen ze alternatieve functies voor vrijkomende gronden en gebouwen ontwikkelen, al dan niet op basis van de regeling Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB). Gezien ervaringen in andere plattelandsgemeenten en gelet op de karakteristieken van Alem komen dan als eerste de functies recreatie, natuur en wonen naar voren. De gemeente biedt hierbij begeleiding.

Een mogelijk nieuwe bedrijfsactiviteit in/rond Alem betreft de grondstoffenwinning in de Marensche Waarden, met een gedachte duur van 10 jaar. De planontwikkeling daarvoor is al enkele jaren gaande en zal nog diverse jaren van voorbereiding en besluitvorming vergen. Vanuit Alem komen duidelijke geluiden dat men niet op de grootschalige ingrepen in het landschap en op de hinder en wellicht ook schade veroorzakende activiteiten zit te wachten. Integendeel, men ziet de grondstoffenwinning als een behoorlijke aantasting van de leefbaarheid en van de aantrekkelijkheid van Alem voor nieuw te werven inwoners. Al met al ziet men maar beperkte winstpunten voor Alem, namelijk het verbeteren van waterbeschoeiingen en de aanleg van kleine recreatievoorzieningen. Uiteraard zijn waterrecreanten positief over het project, want er ontstaat een ruimer vaargebied. Over de vraag of de revenuen ook kunnen gaan bestaan uit (forse) financiële bijdragen aan versterking van de leefbaarheid in Alem wordt naar verwachting eind 2009 duidelijkheid verwacht. De inspraak en besluitvorming over het plan voor de Marensche Waarden verloopt via afzonderlijke trajecten en valt dan ook buiten dit Uitvoeringsprogramma.

6. Natuur en recreatie

De natuurwaarden van Alem, zowel op het land als van het vele water, zijn hoog en worden beschermd door allerlei wetten en regels. In de afgelopen jaren is flink geïnvesteerd in herstel en kwaliteitsverbetering van de natuurwaarden en het toegankelijk maken van terreinen. Het recent uitgevoerde herstel van het Maasheggenlandschap krijgt mogelijk een vervolg in de toekomst. Aan de instandhouding van de Maasheggen leveren agrariërs tegen vergoeding een bijdrage.

De natuurbeleving vindt voornamelijk plaats door inwoners van Alem die een ommetje maken en door individuele waterrecreanten, wandelaars en (veel) fietsers. Er zijn, buiten Alem-pop en enkele andere jaarlijks terugkerende dorpsfestiviteiten, geen opvallende trekpleisters die leiden tot regelmatig en grootschalig bezoek. Aan dat soort trekpleisters is ook geen behoefte, de rust op het Eiland van Alem moet vooral gekoesterd worden.

Er is wel aandacht en (beleids)ruimte voor kleinschalige activiteiten in de recreatiesfeer. Particuliere initiatieven daartoe worden over het algemeen positief beoordeeld en kunnen veelal zonder problemen met bijvoorbeeld het bestemmingsplan, ten uitvoer worden gebracht.

De recreatieondernemers in Alem hebben geen gezamenlijk overleg om gemeenschappelijke belangen te behartigen en verdere initiatieven of voorzieningen van de grond te krijgen. In dit verband is vooral het gemis aan een gunstig gelegen pauzeplek met horeca voor wandelaars en fietsers te noemen. Sinds de sluiting van het Hart van Alem kan men vrijwel nergens in Alem terecht. De voorziening van de jachthaven, Eetcafé de Maas, ligt wat verscholen en is niet altijd open. De mogelijkheden voor consumpties bij museum 't Schuurke zijn beperkt tot een paar zaterdagse openingsuren.

Vanuit Alem ligt er een duidelijke wens om weer te kunnen beschikken over een strandje aan de Maas bij De Steeg dat benut kan worden als openbare recreatie- en zwemplek voor Alem. De jaren geleden in gebruik geweest zijnde plek is slecht bereikbaar en erg klein. Weliswaar wordt in het plan voor de Marensche Waarden ook voorzien in de aanleg van een zwemplek en recreatiestroom, maar die planvorming is hoogst onzeker.

Verder zijn er wensen om de wandelmogelijkheden direct buiten de kern te vergroten en om de kwaliteit van wandelroutes en -paden te verbeteren. Bij de vergroting van wandelmogelijkheden gaat het om herstel en/of goed toegankelijk maken van al dan niet historische ommetjes over een oude dijk en tussen landbouwpercelen, op de eerste plaats voor gebruik door inwoners van Alem. Het in 2004 vastgestelde Landschapsplan Bommelerwaard bevat geeft de op dit onderwerp betrekking hebbende ontwikkelingen aan, maar wacht nog grotendeels op uitvoering. Binnenkort zal daarmee begonnen worden de inzet van een bij Landschapsbeheer Gelderland aan te stellen gebiedsmakelaar voor de Bommelerwaard.

De gewenste kwaliteitsverbetering betreft het zodanig aanpassen van een deel van de struinroute aan de zuidzijde van Alem dat in het natte seizoen niet steeds door de modder gelopen hoeft te worden.

Voorstel	1. Bevorderen van overleg tussen recreatieondernemers 2. Een strandje aan de Maas bij De Steeg weer toegankelijk en bruikbaar maken als openbare zwem- en recreatieplek voor Alem. 3. Wandelmogelijkheden direct buiten de kern vergroten en verbeteren van de kwaliteit van wandelpaden.
Doel	Realiseren van aantrekkelijke, kleinschalige recreatievoorzieningen voor inwoners, waterrecreanten, wandelaars en fietsers.
Aanpak/deelprojecten	1. Stimuleren dat recreatieondernemers gezamenlijk overleg voeren over gemeenschappelijke belangen, nieuwe initiatieven en gewenste voorzieningen. 2. Nagaan of er percelen langs de Maas aangekocht en/of gebruikt kunnen worden en vervolgens een inrichtingsplan maken en uitvoeren. 3. Verkennen van de mogelijkheden tot vergroten en verbeteren van de kwaliteit van wandelpaden en vervolgens een plan maken voor uitvoering.
Beleidskader	Toeristisch-recreatieve visie en actieplan Rivierenland (2006) Landschapsplan Bommelerwaard (2006)
Prioriteit dorp	1. Ligt aan behoefte van betreffende ondernemers. 2. Zeer gewenst 3. Zeer gewenst

Prioriteit gemeente	1. Vorming van overleg etc. zal zeker gewaardeerd worden. 2. Medewerking is bespreekbaar. 3. Medewerking is bespreekbaar.
Planning	1. In reguliere contacten en activiteiten hier alert op zijn. 2. Te maken na vaststelling Uitvoeringsprogramma. 3. Te maken na vaststelling Uitvoeringsprogramma
Betrokkenen	1. Recreatieondernemers in Alem, incl. jachthaven en Eetcafé de Maas 2. Gemeente, Staatsbosbeheer, Rijkswaterstaat, eigenaren en gebruikers van gronden waar de plek mogelijk is en actieve inwoners Alem. 3. Bewoners, gebiedsmakelaar Bommelerwaard, Capreton, agrarische ondernemers, Staatsbosbeheer en gemeente
Trekker(s)	1. Recreatieondernemers 2. Actieve bewoners 3. Gebiedsmakelaar Bommelerwaard
Kosten	1. N.v.t. 2. Niet bekend 3. Niet bekend
Mogelijke financiering	1. N.v.t. 2. Stimuleringsregeling Leefbaarheid gemeente (max. € 450,-). Subsidies i.r.t. natuur-, recreatie- en landschapontwikkeling. 3. Idem
Korte termijn actie	Naar keuze van betrokkenen
Bijzonderheden/ Aandachtspunten	Langs de Maas bij De Steeg bevinden zich meerdere particuliere gronden die onbeheerd en in deplorabele toestand er bij liggen of illegaal in gebruik zijn. Het vermoeden is dat meerdere eigenaren niet eens meer weten dat ze daar eigendommen hebben. In de hele strook ligt veel puin en ander afval wat daar gedurende decennia is gestort of achtergebleven. De groenstrook bestaat uit een wild geheel dat in veel gevallen ook de waterkant overwoekerd heeft. De gehele strook zou bij een gezamenlijke aanpak een betere kwaliteit kunnen krijgen en de gebruiksmogelijkheden voor natuurbeleving en recreatie kunnen vergroten. Staatsbosbeheer kan hierbij een rol spelen omdat ze verderop aan De Steeg een natuureservaat beheert. Bij de verkenningen kan ook nagegaan worden of er een herstel van een bootverbinding tussen de wandelroute en Kerkdriel mogelijk is. Een dergelijke voorziening is er vroeger geweest en zou nu opnieuw een goede functie kunnen vervullen.

7. Relatie Alem – gemeente

Voor het uitvoeren, coördineren en bewaken van allerlei activiteiten en projecten van dit programma is het nodig om voortdurende en samenhangende aandacht en inzet vanuit bewoners, gemeente en andere partijen te organiseren. Het gaat dan om een gezamenlijke aanpak om Alem door de jaren heen leefbaar te houden.

Voor de opstelling van dit plan zijn mensen gemobiliseerd en gevraagd om mee te denken, maar er is nog niet voorzien in de follow-up: hoe houd je de aandacht vast en zorg je dat de plannen en wensen uitgevoerd gaan worden zoals gedacht? Met de oplevering van en besluitvorming over dit programma ben je nog niet klaar, integendeel, dan begint het echte werk. Het vasthouden van de aandacht is niet alleen in het belang van het dorp, maar ook van de gemeente en andere partijen die een aandeel hebben in het overeind houden van de leefbaarheid van Alem. Zie de gezamenlijke inspanningen rond een woonservicegebied, voorzieningen en woningbouw waarbij er telkens goed overleg moet zijn, met heldere communicatielijnen.

Tot nu toe werd vanuit Alem per onderwerp een initiatief genomen en een groep gevormd, zie de kwestie rond het plan voor een bungalowpark en recentelijk rond de pinautomaat, maar eigenlijk zou een vaste groep van bewoners op permanente basis de rol van belangenbehartiger dienen te vervullen. Tegelijk ontstaat er voor de gemeente een platform dat als intermediair kan optreden tussen alle inwoners en de gemeente.

In juni 2009 heeft een groep actieve inwoners het voornemen geuit om op korte termijn toe te werken naar de oprichting van een dorpsbelangenorganisatie voor Alem.

Voorstel	1. Werken aan de oprichting van een dorpsbelangenorganisatie Alem. 2. Bedenken en bespreken met de gemeente in welke (overleg)vorm en op welke wijze de inzet van partijen voor de leefbaarheid van Alem besproken en uitgevoerd kan worden.
Doel	1. Belangenbehartiging voor het leefbaar houden van het dorp, met als taken signalering, advisering, dorpsplan-uitvoering, intermediair inwoners - overheid. 2. Vasthouden van integrale en gezamenlijk aandacht van leefbaarheid Alem.
Aanpak/deelprojecten	De aanpak rond beide zaken moeten op de eerste plaats door het dorp zelf bedacht en gekozen worden, want zij moet de belangen ervan inzien en de menskracht/tijd leveren om het op te zetten en uit te voeren. De gemeente moet nog nader beleid ontwikkelen voor hoe om te gaan met dorpsbelangenorganisaties en hoe structureel met dorpen te overleggen. Dat beleid gaat binnenkort gemaakt worden in relatie tot het Werkplan Maasdriel 2020+, onderdeel Leefbaarheid.
Beleidskader	Programma Maasdriel 2020+
Prioriteit dorp	Gewenst
Prioriteit gemeente	De gemeente wacht initiatieven af.
Planning	In najaar 2009 wordt de oprichting van een dorpsbelangenorganisatie nader verkend.
Betrokkenen	Inwoners en ondernemers Alem, gemeente en andere leefbaarheid-partners.
Trekker(s)	Inwoners Alem
Kosten	PM
Mogelijke financiering	Begroting gemeente, budget Leefbaarheidplannen Budget van/vanuit Programma Maasdriel 2020+ (inzet Regisseur Leefbaarheid)
Korte termijn actie	Keuze door Alem over daadwerkelijke oprichting van een dorpsbelangenorganisatie en over wens en vorm van een gestructureerd overleg rond leefbaarheid Alem.
Bijzonderheden/aandachtspunten	Het thema dorpsbelangenorganisaties is nieuw voor de gemeente. Ze heeft nog geen beleid of spelregels voor hoe met dorpsorganisaties om te gaan en welke relatie daarmee op te bouwen. In het voorjaar van 2009 is het eerste formele contact tussen de eind 2008 opgerichte Dorpsraad Heerewaarden, de tot nu toe enige dorpsbelangenorganisatie in Maasdriel, en het gemeentebestuur geweest. Daarbij is door de gemeente uitgesproken dat de/een dorpsraad een waardevolle functie kan hebben voor de bevordering van de leefbaarheid in een dorp en dat gemeentebestuur en dorpsraad elkaar kunnen aanvullen: "1 + 1 = 3". Vooralsnog zijn er vanuit het college van B&W twee duidelijke richtlijnen aangegeven: een dorpsbelangenorganisatie moet er voor waken om 'politiek' te worden en een dorpsbelangenorganisatie is niet het enige orgaan in een dorp waar het college zich toe verhoudt. Over een verdere invulling van de relatie tussen dorpsbelangenorganisatie en gemeente moeten te zijner tijd zeker nadere keuzen gemaakt worden.

Plankaart Alem

